

עבודה זרה נה

משה שווערד

1. מהרש"א חידושי אגדות מסכת עבודה זרה דף נה עמוד א

כלום מתקנא אלא חכם בחכם וכו' משל למה"ד וכו'. הקושיא מה השיב לו בזה המשל דתקשי נמי למשלו שהביא פחותה ממנה למה מתקנא בה כלום מתקנא אלא חכם בחכם וכו' מבואר שהקנאה היא על שני פנים הא' היא המדה הרעה באדם הנזכרת בכל מקום שמקנא וחומד למעלה וכבוד או טובה של חברו ועיין מה שכתבנו בזה בחידושינו בפרק הספינה. והקנאה השנית היא הנאמרת בכל מקום לגבי הש"י ב"ה יקניאוהו בזרים קנאוני בלא אל והנה הפילוסוף דלעיל ששאל ר"ג מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה ידע שהקנאה אצלו יתברך ב"ה בפנים השנית אבל אגריפס שר הצבא הבין שהקנאה הנאמרת בו היא בעצמה הקנאה הנאמרת באדם שהוא מתקנא על כבוד גדול שיש לחבירו כן הש"י ב"ה מתקנא כביכו"ל בעבודת כוכבים על כבודה וע"כ אמר כלום מתקנא וכו' והשיב לו ר"ג משל למה"ד וכו' דבפחותה יש לה קנאה ושנאה על בעלה ולא שיהיה לה קנאה על האשה הפחותה ממנה דכלום מתקנא וכו' כך קנאת הש"י ב"ה אינו על העבודת כוכבים הפחותה רק יש לו קנאה ונקמה על עובדיה כדאמרין לעיל דאין מתקנא אלא בעובדיה לפי המשל דלעיל ועל ענין זה נאמר בפנחס בקנאו את קנאתי וגו' לפי המשל והנמשל שנצמדו שם לבעל פעור הבזויה גם לבנות מואב הפחותים מבנות ישראל ופנחס קנא מין הקנאה שהיא להש"י על העובד עבודת כוכבים ומכבדה וזנו עם בנות מואב הפחותים אף שאין כאן קנאה על הנתכבד שהיא מין קנאת אדם וזה שדקדק לומר בו קנאין פוגעין בו דהיינו הבעל ארמית בת עובד כוכבים שהוא המכבד שהיא מין קנאת הש"י וק"ל:

2. ספר בניהו בן יהוידע על עבודה זרה דף נה/א

כלום מתקנא אלא חכם בחכם וכו'. נקיש שלשה חכם גבור עשיר על פי מה שאמר הכתוב [ירמיה ט' כ"ב] אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור בגבורתו ועשיר בעשרו, ואגריפס היה מבין קנא לשון קנאה שמתקנא ח"ו, והשיב לו שהוא לשון הקפדה כמו [זכריה א' י"ד] קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה:

3. שערים מצויינים בהלכה

דף נה. א"ל זונין לרע"ק לבי ולכך ידע דעבודת כוכבים לית בה מששא.

להשיב לו על דברי כפירה, משא"כ בישראל אסור, ומה"ט השיב לו זונין לבי ולכך ידע דעבודת כוכבים לית ביה מששא, וממילא מותר לו להשיבו.

אות ז דף נט.). ושמעתי מהגה"ק מסאטמאר זצ"ל אהא דפרש"י כאן דישראל הוה, ולעיל אצל אגריפס פירש דעכו"ם הוה, דלמאי נפק"מ, אלא בא להורות שאם הוא גוי מותר

4. שערים מצויינים בהלכה

ולא תצאו אלא ביום פלוני. מכאן קשה לי עמש"כ התוס' במס' ר"ה (טז. ד"ה כמאן) דשיתרפא מצלינן אליבא דכו"ע, דמתי יחלו נגזר מתי יתרפאו לא נגזר. ולאח"ז ראיתי בהגה' מהריעב"ץ שם שכבר הקשה כן, ותירץ דבלא תפלה ודאי נגזר עד מתי יהיו ימי משך החולי והיסורין בשעה שמשלחין אותו, ומש"כ התוס' מתי יתרפאו לא נגזר, צ"ל שלא נגזר שלא יתרפאו קודם לזה ע"י בקשת רחמים, דתפלה ודאי מהני לאקדומי רפואה. וע"ע בעינין יעקב שם.

5. ספר בניהו בן יהוידע על עבודה זרה דף נה/א

שם ולא תצאו אלא ביום פלוני ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני. פירוש או או קאמר, יש יסורין משביעים אותם שיצאו ביום פלוני מאליהם שלא ע"י רופא ולא ע"י סם, ויש שמשביעים אותם שיצאו ע"י רופא או ע"י סם, ובאותם

היסורין שהשביעום שיצאו מאליהם מטעה השטן לאותו בעל יסורין שילך ביום ההוא לבית ע"ז כדי שיחשוב העבודה זרה הצילו:

6. מהרש"א חידושי אגדות מסכת עבודה זרה דף נה עמוד א

כיון שזמן הגיע לצאת וכו'. ר"ל דודאי תשובה תפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה שתתבטל אף בתוך זמן לבטל אף השבועה שנשבע שר היסורין אבל זה האיש שלא עשה כן ובאו היסורין עליו עד זמן שבועתן כיון שהגיע זמן לצאת ולא חזר בתשובה הולך זה לבית עבודת כוכבים וכו' סמך בזה אהא דקאמר לקמן בא לטמא פותחין לו וכו' ...

7. ספר עבודה ברורה

א"ל זונין לר"ע וכו'. ז"ל [חם סופר]: ביאור דבר זה הוא כך, דהנה היצר הרע מביא אדם לחטוא, ועי"ז שולח הקב"ה עליו יסורים לזמן מוגבל כדיני הצדק, והנה אם אדם יתבונן שאותם יסורים אינם באים עליו במקרה, רק מעשיו הרעים גרמו, וישבו ממעשיו הרעים ויבכה ויתפלל לאלקים, אז יוכל להיות שירחם ה' עליו וירפאנו מהרה, או שלא יסורו עד זמן הקצוב להם, ואז ילכו מעצמם כאשר באו - מבלי עסק לרפואה, אבל היצר הרע המשתוקק תמיד להכשיל את האדם איננו נוח לו זה שיהיה מוצק בדעת האדם שהיסורים אינם באים במקרה וגם הרפואות אינם מקריים, דא"כ לא יוכל אח"כ להביאו לידי חטא, לכן כל זמן שהאדם מתייסר ביסורים גדולים, הוא משיאו לך בני ועשה רפואה זו או זו, לך לאותו מרחץ של עבודת אלילים ותראה שתתרפא, והוא היה המחטיאו וגרם לו היסורים.

[והנה אותו המלאך וכת דיליה המה יודעים מאחורי הפרגוד שלמעלה לכמה זמן הוקבעו היסורים, ובאותו הזמן שיודע שילכו עושה בכל כחו להשיאו לילך לאותו מרחץ ויתרפא, והוא עושה כך ונרפא, ומכח זה הוא פועל על האדם להאמין שהיסורים והרפואה הכל במקרה ועי"ז עדיין הוא ניצוד במצודות היצר הרע, ולכן כתיב בענין הקללות (דברים כח:נט): "וחליים רעים ונאמנים", שגם זה הוא מעין הקללה שאפילו לאחר שסבל כל היסורים איננו נרפא מהשאת היצר הרע, שע"ז שיודע היצר הרע לכמה זמן יסוריו משיאו אח"כ להתרפאות במרחץ עבודת אלילים כדי שיאמין שאותו מרחץ מרפא, והיסורים נאמנים בשליחותם והולכין אף שעשה זה שלא כהוגן, ועי"ז האדם טעה ומאמין במקרי העולם.]

8. שערים מצויינים בהלכה

ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני. ואע"פ שכך נגזר, מ"מ צריך לבטוח בהשי"ת שישלח רפואה על ידם, ולא יבטח בהרופא. וכ"כ ביד אברהם (יו"ד סי' שלו ס"א) עמש"כ בשו"ע שהתורה נתנה רשות לרופא לרפאות ומצוה היא, שזהו אם לבו לשמים, וידע שאמיתת הרפואה ממנו, ולא יכוין שהכל תלוי בסם פלוני ובאיש פלוני\ונראה לפרש מש"כ בשו"ע (שם) שאם הרופא מונע עצמו הר"ז שופך דמים, ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל זוכה אדם להתרפאות, וכן איתא בירושלמי כתובות (פ"ג ה"ב), דהיינו משום דאמרי' כאן ע"י פלוני, א"כ א"א להתרפאות ע"י אחר.

9. ספר עבודה ברורה

ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני. בענין רפואה ע"י רופאים, כתב הרמב"ן (ויקרא כו"א) שדורש ה' לא ידרוש ברופא ואין לרופא חלק בבית עושי רצון ה'.

אמנם הרמב"ם בפיה"מ (פסחים סוף פ"ד) כתב שדעה הזאת שלא לדרוש ברופאים היא דעה קלה ומשובשת, וכשם שברעב מותר לו וצריך הוא לאכול ואין בזה חסרון באמונה, כן החולה יש לו לדרוש ברופא ולהשתמש ברפואות ולהודות לה' שברא רפואות בעולמו.

וע' במכתב מאלהו (ח"ג עמוד קע"ב) שביאר דאין מחלוקת בינם אלא כל אחד מדבר על מדרגה אחרת.

הרמב"ן דיבר על מדרגה גבוה מאד (ע"ש הגדרתו), ובכגון זה גם הרמב"ם מודה. והרמב"ם דיבר על מי שאינו באותה מדרגה, דהיינו רובם ככולם של בני אדם, דמי שאינו באותה מדרגה עליונה ובכל זאת מונע את עצמו מרפואה וסומך את עצמו על ה' בלי אמצעים טבעיים, עליו כותב הרמב"ם שזו איולת ודעתו קלה ומשובשת. וגם הרמב"ן יודה לזה, כי הכלל הוא שעבודת האדם צריכה להיות לפי מדרגתו, ע"ש ביתר ביאור.

וע"ע באריכות בענין זה בשו"ת ציץ אליעזר (חי"א

סימן מ"א ומ"ב).

10. ספר עבודה ברורה

וראוי לציין פה דברי הגאון ר' יעקב משה חרל"פ זצ"ל, שכתב (בפירושו על הסידור) בענין יסורים, דמה שכתוב "כי אני ה' רופאיך", פירושו: שההכרה והידיעה "כי אני ה'" היא עצמה הרפואה מכל מיני מחלות.

11. ספר עבודה ברורה

ונאמנים בשבועתך. כתב בספר נועם אליעזר (על תפלת שחרית, עמוד רל"ט), דוה רק מצד מדת הדין, אבל בהתעוררות מדת הרחמים יסיר השי"ת עוד בתוך זמנם, ועל זה אנו מתפללים "מהר יקדמוני רחמיך" גם "בעת" צרותינו, דאע"ג דעדיין בתוך הזמן והעת שנקבע לצרותינו, ועדיין לא הגיע שיסורו היסורים, מ"מ מצד רחמיך תקדים להסיר ממנו.

12. דף על הדף עבודה זרה דף נה עמוד א

... ונראה למצוא למהרש"א מקור נאמן, דהנה בשבח הגדול דנשמת כל חי אנו אומרים - ומחלאים רעים ורבים "ונאמנים" דליתנו, וצ"ב מה נכנס כאן "נאמנים" לענין השבח שח "דליתנו"? אמנם באמת יש כאן חידוש גדול שהקב"ה לפעמים מציל מאותם חלים "נאמנים" ומרפא האדם גם קודם הזמן שנקבע לו! (ורק ההשתדלות ברפואות באה לכסות הנס שבזוה אבל צריך לדעת מיהו הרופא האמיתי!). ומבואר כאן להדיא כדברי המהרש"א הנ"ל שיש אופן להנצל מהגזירה בשבועה ע"י רחמי הקב"ה אפילו קודם לזמן שנקבע לה! דהיינו בנוסף להצלה מעצם היסורים, שייך גם הצלה מהשבועה - מהזמן שנקבע להם! [ולא קשה מהגמ' ברה"ש הנ"ל, דשם מיירי שבנוסף לגזירה יש גם שבועה מגבוה ואז אינו נקרע. אבל כאן בע"ז מיירי שאת היסורין עצמם משביעים - שהם לא יצאו קודם זמנם, אבל הקב"ה מצדו לפעמים מציל גם קודם וכמשנ"ת, וע"ע בהגהות מהרש"ם ברה"ש שם שהקשה מרש"י ביחזקא"ל (כ, ג) בשם מדרש תנחומא שהגזירה שם נתבטלה הגם שהיה שם שבועה, יעו"ש. וע"ע תוד"ה ועכשיו (ב"ב עד א) ואכ"מ].

וע"פ זה מבואר גם נוסח ברכת רופא חולי "עמו ישראל", דהיינו הגם שעכו"ם גם מתרפאים מחוליים (והקב"ה הוא רופא "כל בשר"), עכ"פ נראה שאצלם זהו רק לפי השבועה הנ"ל וא"א להתרפא קודם, משא"כ בישראל הקב"ה רופא חולי עמו באופן ניסי גם קודם זמנם, ו"בורא רפואות" (כנוסח הברכה דיוצר אור) למרות השבועה הנ"ל!

וכמבואר בנשמת וכמשנ"ת. ודו"ק. [ומה שמצאנו ענין תפילה על רפואת עכו"ם - ע"י בשדי חמד (מערכת הלמ"ד אות קיז), נלענ"ד ע"פ הגמ' בע"ז הנ"ל דכמו שנקבע זמן היסורים מראש כדי לנסות אדם שהולך לבית ע"ז שיחשוב שהע"ז גרמה לו, יעו"ש, ה"ה כאן להיפוך - במקום שנדרש קידוש ה' ע"י תפילת צדיק על עכו"ם אזי נקבע כך זמנם מרא"ש שיצאו אז, (אבל אין מציאות שיצאו בעכו"ם קודם זמנם בגלל השבועה הנ"ל), ומידה טובה מרובה].

והנה במש"כ לעיל מהמהרש"א דע"י תשובה ותפילה וצדקה אפשר לבטל הגזירה תוך זמנה למרות השבועה. יש לציין שכ"כ הגאון היעב"ץ בהגהותיו לר"ה (ט"ז א) ע"ש. וראה עוד בקובץ בית אהרן וישראל (שנה ו קו' ב עמ' י"ח) מהג"ר מאיר יעקב זצ"ל בן הפלא"ה שכתב לחלק בין יסורים שאין בהם ביטול תורה שלא סרים לפני הזמן, ולבין יסורים שיש בהם ביטול תורה סורים לפני הזמן ג"כ ע"י תשובה ותפילה ע"ש. אך המהרש"א והיעב"ץ ס"ל דע"י תפילה יסורו גם אלו שאין בהם ביטול תורה ודו"ק.

ובלקוטי מהר"ן (ח"ב אות ה א) פ"א נאמנים לשון אמונה, כי מכות מופלאות רח"ל באות ע"י פגם אמונה ע"ש. (ואולי הפ"א כשיש אמונה לאדם אין שום דבר מופלא ממנו והבן). (פרדס יוסף החדש פר' כי תבוא)

13. ספר בנייה בן יהוידע על עבודה זרה דף נה/א

שם שחטו ליה גברא ואתא מטרא. קשא והלא כתיב [ירמיה י"ד כ"ב] היש בהבלי הגוים מגשימים. שאין גשמים יורדים ע"י כשוף וע"י שדים אלא רק במאמרו יתברך. ונ"ל הכונה, כיון שהקב"ה גוזר ביום ראש השנה שיבואו גשמים בעיר פלונית ביום פלוני, אז החיצונים שומעים זה הדיבור ומטעין בו את בני אדם, שבינם שנגזר שיבא בו המטר אומרים להם בחלום שחטו לי גברא וכו', אבל אם לא היה השי"ת אומר גזרת המטר בדבור אלא תשאר במחשבה לא היו מרגישים בזה מכח המחשבה, וז"ש מלמד שהחליקו בדברים כדי לטרדן, אמר בדברים דייקא, שמוציא הגזרה בדיבור כדי שיטעו בזה:

14. ספר בנייה בן יהוידע על עבודה זרה דף נה/א

שם בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו... ובאופן אחד נ"ל בס"ד אומרו בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו, ע"פ מעשה שהיה בשני יהודים שירדו בספינה בים ותעו בדרך הים, ונתעכבו כמה ימים בדדך, ובאלף צרות הגיעה הספינה לחוף של יבשה שהיה שם עיר גדולה כולה נוצרים, והיה אותו זמן עת שמד שהרגו הנוצרים את היהודים, ויש מהם שהמירו דתם מכח אונס, אך שומרים יהדות בצנעה בכיתם, ואלו שני היהודים היו רעבים מאד כשיצאו מן הספינה שיש להם ד' ימים שלא אכלו כלום, ונכנסו לאותה העיר וכל אחד נכנס בבית אחד לאכול מאכלים האסורים בשביל פקוח נפש עד שתשוב נפשם ויהיה בהם כח לילך רגלי מעיר לעיר עד שישובו לעירם, וכאשר שבה רוחם והשכימו לנסוע בא היהודי לברך את בעל הבית על חסד שעשה עמו באכילה שהחיה את נפשו, וילחוש לו בעל הבית באזנו ודאי צר עליך הדבר הזה שאכלת מאכל אסור, על כן אודיעך שלא בא בפידך בשר פגול, כי אני יהודי מן האנוסים, ונוהר בביתי לאכול מאכל היתר ובשר שחוטא, והראהו מקום ששוחט, וישמח היהודי על זאת, ואחר שנסע עם חבירו סיפר לחבירו דבר זה, אך חבירו ברור לו שאכל מאכלי נוצרים בשר נבילה וטריפה ובשר בחלב, כי אותו בית שנכנס בו היה בית נוצרי, ונצטער בלבו על זאת, אע"פ שהיה מותר לו מן הדין לאכול בשביל פקוח נפש, אך למה השי"ת הזמין לחבירו ליכנס בבית יהודי אנוס ולו בבית נוצרי, כי ודאי היו שם עוד יהודים אנוסים, וכשהגיע לעירו הלך אצל הרב של העיר ויתרעם על הדבר הזה שקרה לו ולמה נשתנה מחבירו, וישאלהו הרב אם מימך אכלת איסור ברצון, ויודה כי פעם אחת היה מטייל ביער והיו נוצרים שותין יין ואוכלין גבינה ויזמינו אותו עמהם ושתה מיינם ואכל מן הגבינה, וכאשר קם אמר יסלח ה', אז אמר לו הרב עתה תראה השגחתו יתברך, חבירך שלא אכל מימיו בשר, פיגול ברצון, לכן שמרו השי"ת בעת עתה שהיה בסכנת רעב לא הצריכו לאכול איסור אע"פ שהיה מותר לו כפי הדין משום פקוח נפש, ולכן אע"פ שהיו בתי הנוצרים כולם פתוחים לפניו לא נטה לבו ליכנס בתוכם אלא משך השי"ת את לבו ליכנס באותו בית של היהודי שהיה נחשב לעיני הכל שהוא בית נוצרי ולא אכל שם בשר פיגול ולא שום מאכל איסור וטרפות אלא רק מאכל היתר, וכל זה היה לפי תומו, שלא הרגיש בדבר, אבל אתה אשר אכלת מקדמת דנא מאכל איסור בשאט הנפש בלי שום אונס אלא ברצון, הנה אח"כ כשהיה לך סכנת רעב ונכנסת לעיר הנוצרים לאכול איסור בשביל פקוח נפש היו בתי הנוצרים פתוחים לפניך ונכנסת ברצון עצמך, ואכלת מאכל איסור הנמצא שם, ולא נעשה לך סיוע מן השמים כאשר עשו לחבירך, אשר בתי הנוצרים היו פתוחים לפניו, ועם כל זה מן השמים משכו לבבו לבלתי יכנס אלא בבית היהודי האנוס כדי שיאכל שם מאכל היתר, וז"ש בא לטמא במזיד וברצון, הנה אח"כ כשהוא אנוס פתוחים לפניו פתחים של מקום טומאה שיכנס בהם ויטמא במאכל טמא, אך בא ליטהר בתחלתו, הנה אח"כ כשהוא אנוס מסייעין אותו שלא יכנס בפתחים של מקום טומאה כדי שלא יטמא שם, וכמו ענין אותו מעשה ממש:

ומדיחים ואפיקורסים כמש"ה כי יקום בקרבך נביא וכו' ונתן אליך אות או מופת וצא האות והמופת וכו' ואיך צריך לחקור ולחפש איך ומה נעשו הדברים המזהילים אם בכשוף וכו' כי מנסה ד' אלוקיכם אתכם לפיכך ודאי מסייעין לפעמים מן השמים להללח מעשה שטן לנקות בו לבות הישרים והתמימים לידע ולהודיע לדקתם ותמימותם עכ"ל/ עוד כ' באת מ"ו דגם נביאי הבעל היו עשין מופתין/ והביא ממה שהראה השטן לכלל ישראל דמות משה שנושאין אותו באויר רקיע שמים כמוש"כ רש"י (שמות ל"ב/א' ד"ה כי זה האיש), ועי"ז טעו בחטא העגל אשר נושאין כל הדורות חטא זה. וע"ע שם ברש"י פסוק ד' ד"ה עגל.

ובמכ"ז מוזן מה שהיו הדורות הקדמונים להוטים כ"כ להשתחוות לעץ ואבן וכו"ו צ' דלפעמים הללחו ע"י מעשה שטן ועי"ז כבר לא היה גבול לשגעונם, וכבר כ' הרמב"ן שמות כ"ו/ב' צמין השני וז"ל כי היו רשעים לא שוטים גמורים עכ"ל/ ע"ש בארוכה, ומה"ט העיזו הנשים לאמר לירמיה (שם מד/ י"ח) ומן אז חלנו לקטר למלכת השמים וכו' חסרנו כל וכו' ע"ש כל היוכות ציניהם כי נורא הוא. כי זה לעומת זה עשה אלוקים וכסם שע"ו ואצירי הוא החמור שכלל החורה, כן היה היצר לזה קשה מאד בכל מיני תחבולות והללחות מדומות. וע' רמב"ן דברים ל"ב/ י"ט. ומה"ט כשראו אנשי כה"ג שלא יוכלו לה, ציטלוהו ליצרא דע"ו, ועכשיו הוא כשחוק צעינינו, אך לא נתבטלה מן העולם, ואדרבה המינות והכפירה בכל, שורה בעולם, וע"ז מתפללין וכל הרשעה כולה כעשן חכלה, אחי"ר צב"א. (וע' ג"כ צמאירי גיטין ד' סב. ד"ה עובדי הגלילים).

אך במקום שיש לומר עולם כמנהגו הולך, כמו לעיל דהיסורין בלא"ה היו יולאין אז, עדיף טפי לומר הכי דאדם מתפעל מנסים מטוב ומרע, וח"ו יכשל, ומש"ה לא תי' הגמ' תי' זה רק צקוף בגשם שעושין גם לע"ז, ולא לעיל, כ"כ צויו"מ הנ"ל.

וזנזה מנחמי באור הזוהר שהביא מזהר חדש בראשית (ד' יד: ז"ל ד' י: י"א). שאמר ר' יוחנן שאמר לו יהודי אחד שהיו לו חלאים רבים ולא נתרפא, וראה ישמעאלים שהלכו בחלאיהם לע"ז שלהם ונתרפאו, ואמר שגם הוא ילך לשם ואע"ג דאסור (להתרפאות) מ"מ רוצה עכ"פ לראות והלך לשם ולן שם עם כל החולים וכולם נרדמו, והוא לא נרדם ראה "חד שטנא", עד אחד, (שטן א') שהלך ציניהם וכלי רפואה צידו, ושם על כל אחד ונתרפא, ועל היהודי לא שם, ואמר שישים גם עליו (וע' יו"ד סי' קעט סעיף ט"ו) ואמר לו, לא באלה חלק יעקב כי אלו נמסרים לי להאזידם מן העולם וכי אמר לו (ריו"ח) ברוך ד' דשלתך לשם לראות זה וכן אמר לי יוסי המכשף עכ"ד הו"ח. הרי דניתן רשות לרפאותם כשי להטעותם, וכן מה דאיתחזי להו בחלמא הוא ע"י עד כמוש"כ החוק'. וכ"כ רקח סי' תעב' "שיש כח לשדים ליתן כח לע"ז כדי להתעותם וכו"גם המהר"ל כ' כאן כע"ז וז"ל ובודאי המטר הזה הוא פעולה זרה מן הפעולות, והוא כמו כשוף וכיו"צ מן אוב וידעוני עכ"ל (ועיקר הקו' היה דהמטר הוא ציד הית"ב, ולמה נותן להם כך, ומשני כדי להחליקם. ר"ל שמניתן בטעותם, אבל אינו מטעה אותן דזה אינו עושה אלא באומה שנתחייבו כמו מזרים ע"ש עוד). וכיו"צ כ' צק' ויו"מ ח"א/אות מ"ה צסס ס' חקדים סי' פתרג"ד דאדם רע מללח יותר כשעושה רע מצעושה טובה כדי לטורדו מן העולם. ועוד שם. וכן הביא מספר חסידים סי' נ"ט מה שהשטן עושה כדי להכשיל צנ"א, ושם סוף אות מ"ו | צסס היעצ"ן צספר מגדול עוז עליית הוראה וז"ל אל יפול לב אדם עליו צראותו דברים זרים לטבע, ופלאים ודוגמת נסים נעשים לפעמים ע"י מקימים

16. שערים מצויינים בהלכה

שיש לפניו פתחים לחטא. ובבן יהוידע מפרש, בא לטמא במזיד וברצון, או אח"כ כשהוא אנוס פותחין לו שיטמא עצמו במאכל טמא, אך אם בא לטהר בתחילתו, או אח"כ כשהוא אנוס מסייעין אותו שלא יכנס בפתחים של

מקום טמא, כדי שלא יטמא עצמו, ועי"ש שהביא מעשה שהיה על זה.

17. ספר עבודה ברורה

מלמד שהחליקן בדברים. רבינו חננאל פירש, שמראה להם כי יש ממש בעבודה זרה. והיעב"ץ פירש שהחליקן בדברים של חלומות שוא, אבל המטר לא ירד אלא מפני שכבר נגזר כך, שעד עכשיו עצר ואח"כ ירד (כ"יסורי"ן דלעיל). והמהר"ל ג"כ פירש כך, שאין הכונה שהשי"ת מטעה אותם ונותן להם מטר כדי שיטעו, אלא מניחם לטעות ואין מוחה בידם. וזה פירושו לשון "החליק", כי כמו שה"מחליק" לשון לאיש אחר, היינו שאינו מוחה על מה שהשני רוצה לעשות לו, כך הקב"ה אינו מוחה בהם, והכל כדי לטרדם מן העולם. והיינו שמביא על זה "הבא ליטמא פותחין לו", פי', שאין מוחה בידו מלעשות החטא אבל גם לא מסייעין אותו.

18. רש"ש על עבודה זרה דף נה/א

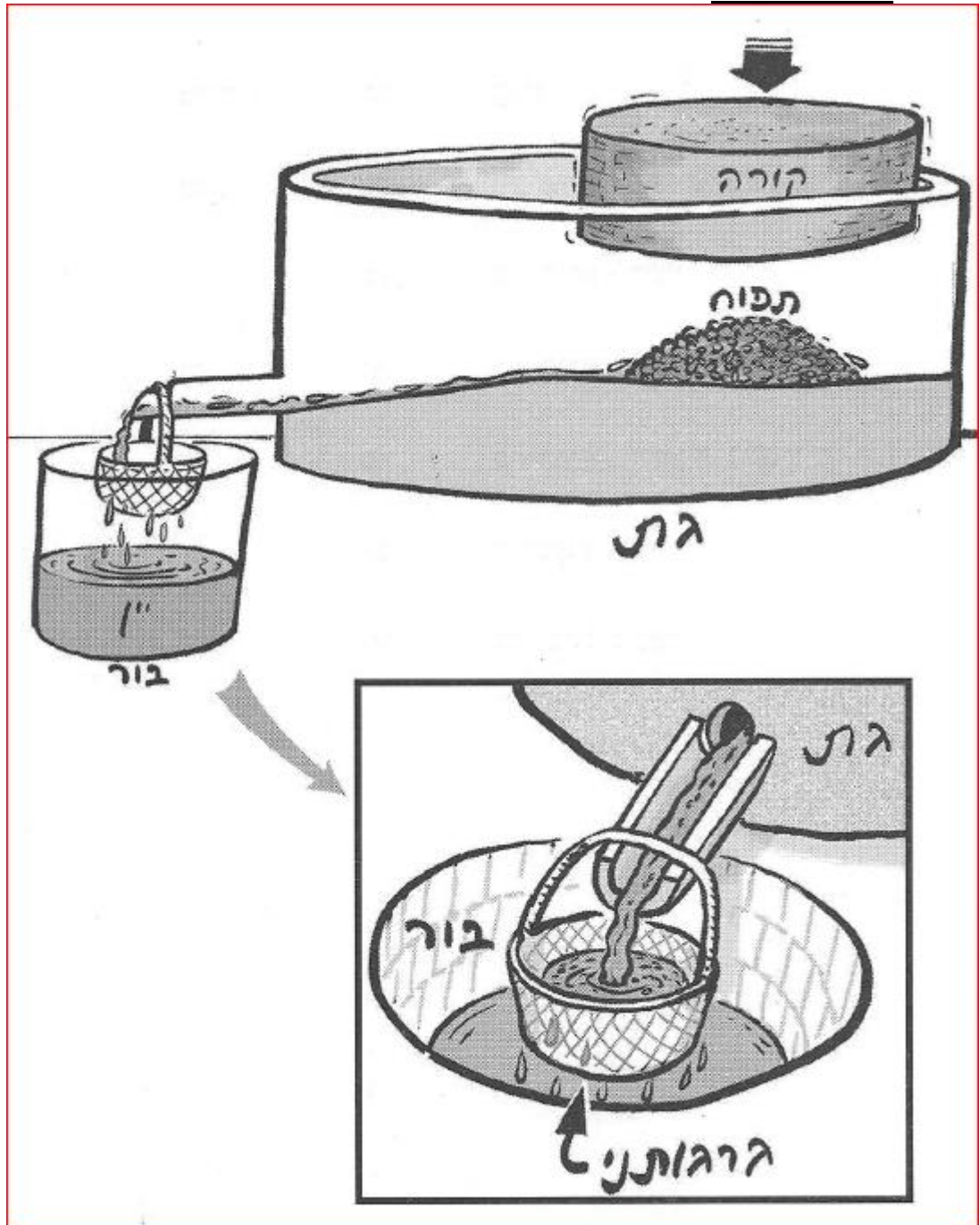
רש"י (במשנה) ד"ה מה שבבור אסור. אם נגע כו'. והרשב"ם בתוס' פי' מטעם כחו כו'. ולכאורה קשה דתיפוק ליה מטעם סתם יינם כדלעיל (כט ב) בריש המשנה ובתד"ה יין מגלן. ודוחק לומר דמפרשי דקאי על הרישא דלקח ישראל בעוד שהיה בגת דכשיקרא עליו שם יין כבר היה של ישראל. ועוד דהמטהר יינו של עובד כוכבים יצטרך לקנותו בעודן ענבים וזה לא שמענו ועי' לקמן (נו ב) בתד"ה מהו וברש"א ועי' לשון הר"ן שהבאתי לעיל שם דכל שאין בו חשש ניסוך לא מיתסר משום בנותיהן ולשטתו א"ש. ולשון הרמב"ם בפ"א מהל' מ"א ה"ג יין העובד כוכבים שאין אנו יודעים אם נתנסך כו' והוא הנקרא סתם יינם אסור בהנאה. משמע ג"כ דבידוע שלא נתנסך אינו בכלל סתם יינם. אבל שם הוכחתי דשטת רש"י אינו כן דעכ"פ אסור בשתיה. ואולי י"ל כיון דיינן נאסר משום בנותיהן כמו פתן דינו כמוהו דאינו אסור עד שיהא גמרו ע"י עובד כוכבים לעיל (לח ב) ואפי' לדעת הר"ן שהביא הב"י ר"ס קי"ב דבפת של עובד כוכבים לא מהני באפהו ישראל מ"מ היינו דוחא כשהלישה והעריכה היה ע"י עובד כוכבים ע"ש בב"י באורך:

19. ספר עבודה ברורה

אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח. ז"ל תפארת ישראל (אות ל'): ר"ל, אף שנגע העכורים

ממש בידו בהענבים שנדרכו בהגת ובהשרף שם, אפילו הכי שרי, דאכתי לאו יין היא, עכ"ל. וע"ש שהקשה, מה רבותא היא, הלא כבר נגע ברגליו בשעת דריכתו, שהיה דרכם לדרוך ברגל. אולם, ע' בריטב"א שפירש דהא גופא הרבותא, דלא תימא דטעמא משום דניסוך דרגל לא שמה ניסוך וכגון דציירו ליה לידיה (כדלקמן דף נו:), אלא אע"פ שנטל בידו וכי' עדיין אינו יין נסך.

לא קשיא כאן במשנה ראשונה וכו'. הלחם סתרים
 העיר, למה לא אמר רב הונא "הלכה כמשנה
 אחרונה", ולא היה לו לומר לשון שמשמע כמו שחירש
 זה בעצמו; ע"ש מה שתירץ.

22. ספר עבודה ברורה

כאן במשנה ראשונה. פי', במשנה שלנו. ובסמוך
יתבאר בגמ' דאליבא דמשנה ראשונה יש מחלוקת
בין רבי עקיבא ורבנן אם כשירד לבור נגמרה כבר
מלאכתו, דלרבי עקיבא בעינן ג"כ שיקפה בבור,
וכדלקמן.

23. שו"ע אורח חיים - סימן רב

(יא) ... ואם משך המים והבדלים מהצמוקים, הוה ליה יין ומברך עליו בפה"ג וברכה אחת מעין שלש, והוא שיהיו צמוקים שיהיה בהם לחלוחית שאם ידרוך אותם יצא מהן דבשן, אבל אם כשיעצרו אותם לא יצא מהם שום לחלוחית דבש, לא:

24. ביאור הגר"א אורח חיים סימן רב

ואם כו'. דאז נקרא יין לענין יי"נ כמ"ש בע"ז נ"ה ועי"ד סי' קכ"ג סי' ז' ועמ"א:

25. ש"ך יורה דעה סימן קכג: כג

ה"ז כיון כו' - ונ"ל ראיה לזה ממ"ש הרא"ש פ"ק דכתובו' בשם רבינו נסים והטור א"ע סימן ס"ב דבמקום שאין יין מצוי בשעת אירוסין יקה הצמוקים וישרה אותם במים ויסחוט אותם ויברך עליו בפה"ג עכ"ל וכ"כ ב"י בא"ה סימן ר"ב דאם נמשכו המים מהצמוקים ה"ל יין ומברך עליו בפה"ג וכ"כ בש"ע שם סי"א ולכ"ע כל היכא דמברך בפה"ג יש בו משום מגע עובד כוכבים כדמוכח באשיר"י פרק המוכר פירות ושאר פוסקים:

26. דף על הדף עבודה זרה דף נה עמוד ב

בגמ': יין כיון שהתחיל להמשך עושה יין נסך.

בספר מדרש תלפיות (אות י') מביא שנהגו אנשי מעשה שייך שגוי רק הביט עליו, שוב אין שותין אותו.

ובשם הרה"ק משינאווא מובא שהיינו דוקא אם מסתכל הגוי על היין עצמו, אבל אם הסתכל עליו דרך הזכוכית לא.

בשפתי צדיק פ' תולדות מקשה כשבא עשיו בחזרה מצידו לאביו כתיב ויחרד יצחק חרדה גדולה וגו' מי איפא כו' ואוכל מכל. וקשה למה לא הזכיר את היין שהביא לו, כמו שנאמר לעיל כשנכנס יעקב וביא לו יין וישת.

ותירץ החידושי הרי"ם שכיון שהכיר עכשיו יצחק בעשיו מי הוא, לא רצה יצחק אפילו להזכיר לפניו "יין" באזני גוי זה.